

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Національного університету
Львівська політехніка»

Іван ДЕМИДОВ

_____ 2025 р.

Висновок

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
«Адміністративно-правові засади відповідальності за несплату аліментів»
здобувачки наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право
(галузь знань 08 *Право*) Вікторії Чохрій фахового семінару
зі спеціальності 081 *Право* Навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти**

1. Актуальність теми зумовлена необхідністю забезпечення соціальної справедливості та правового захисту осіб, які мають право на отримання аліментів, зокрема дитини, одного з подружжя, батьків або інших членів сім'ї. У сучасному українському суспільстві питання несплати аліментів є важливою проблемою, яка торкається не лише соціальних, а й правових та економічних аспектів. Наявність значної кількості випадків ухилення від сплати аліментів потребує ефективних правових механізмів реагування на боржників з боку держави.

Адміністративно-правові засади відповідальності за несплату аліментів мають ключове значення для забезпечення виконання обов'язків боржниками перед дитиною, одним із подружжя, батьками або іншими членами сім'ї. Адже вони не лише примушують боржника виконувати законодавчі вимоги, а й сприяють захисту прав осіб, які потребують утримання, що є важливим елементом державної політики у сфері сімейно-правових відносин. Застосування заходів адміністративної відповідальності за ухилення від сплати аліментів передбачає запобігання вчиненню правопорушень шляхом встановлення адміністративних санкцій за несплату аліментів, забезпечує притягнення до відповідальності осіб, що ухиляються від сплати аліментів, відновлює незаконно порушені права і майнові блага потерпілої особи та сприяє формуванню у громадян свідомого ставлення до виконання законів.

Тож ефективне функціонування механізму притягнення боржника до адміністративної відповідальності за несплату аліментів повинне сприяти зміцненню

верховенства права, підвищувати ефективність виконання аліментних зобов'язань та спрямовуватись на відновлення порушених прав осіб, що потребують утримання.

Однак механізм притягнення боржника до адміністративної відповідальності за несплату аліментів досі є недостатньо ефективним, що вимагає його подальшого вдосконалення. Зокрема, через наявність прогалин у процедурі притягнення боржника до адміністративної відповідальності, низьку ефективність виконання рішень щодо стягнення аліментів, а також недостатній рівень правової свідомості серед боржників.

З огляду на це, актуальним є вивчення адміністративно-правових засад відповідальності за несплату аліментів, аналіз їхньої ефективності та пошук шляхів удосконалення. Важливим також є врахування зарубіжного досвіду в досліджуваній сфері, що може бути застосований на теренах України та сприяти оптимізації механізмів адміністративного примусу.

Дослідження адміністративно-правових засад відповідальності за несплату аліментів є актуальним і в науковому, і в практичному аспектах, оскільки спрямоване на удосконалення адміністративно-правового регулювання відповідальності за несплату аліментів з метою підвищення ефективності виконання зобов'язань боржниками зі сплати аліментів.

Вагомий внесок у розвиток інституту адміністративної відповідальності зробили такі науковці, як В. Авер'янов, В. Бортник, В. Галуцько, С. Єсімов, В. Іщенко, М. Кельман, В. Колпаков, І. Комарницька, С. Короєд, Т. Кравцова, В. Курило, Н. Лесько, Д. Лук'янець, О. Мурашин, О. Остапенко, О. Скакун та інші. Наукові розробки вказаних науковців стали теоретичною основою дисертаційного дослідження адміністративно-правових засад відповідальності за несплату аліментів.

Дослідженню адміністративно-процесуальної характеристики правопорушень, зокрема й у сфері несплати аліментів, присвятили свої праці А. Берендєєва, А. Берлач, Ю. Борисова, Е. Гасанов, В. Гуржій, Т. Гуржій, А. Сидорчук, Р. Калашнік, О. Ковальова, М. Корнієнко, О. Костенко, Т. Міхайліна, Н. Павлюк, Л. Чех, К. Чишко, А. Ярошенко та інші.

Серед дослідників зарубіжного досвіду правового регулювання, який став підґрунтям для аналізу відповідальності за несплату аліментів, варто відзначити таких авторів, як О. Банчук, А. Дюка, О. Заставна, Т. Зінченко, К. Кадакова, А. Рубаненко, Т. Фулей, Н. Юзікова та інших.

Проблемі розвитку адміністративного законодавства України щодо несплати аліментів присвятили свої праці І. Жаботинський, Ю. Нікітіна, Р. Пилипів, А. Плетньова, О. Простибоженко, Є. Лук'янченко, О. Хавалко, І. Яковець, А. Янчук та інші.

Дослідження згаданих вище вітчизняних учених не стосувалися комплексного аналізу адміністративно-правових засад відповідальності за несплату аліментів. Усе ще надзвичайно актуальним є з'ясування загальнотеоретичних аспектів адміністративної відповідальності за несплату аліментів, адміністративно-процесуальної характеристики цього виду відповідальності, визначення сучасних проблем адміністративно-правового регулювання відповідальності за несплату аліментів та шляхів їх подолання, зокрема й з огляду на зарубіжний досвід.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертація виконана відповідно до положень, визначених Конвенцією про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей від 19 жовтня 1996 року (ратифікованої Україною 14 вересня 2006 року), Конвенцією про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання від 23 листопада 2007 року (ратифікованої Україною 11 січня 2013 року), Законом України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 року № 1404-VIII, Національною стратегією розв'язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2027 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 1218-р., Порядком виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт, виправних робіт та суспільно корисних робіт, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 березня 2013 року за № 457/22989. Дисертаційне дослідження відповідає науковому напрямку Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» «Правові, психологічні та інформаційні проблеми розвитку державності в Україні», схваленого Вченою радою Національного університету «Львівська політехніка» від 24 червня 2014 року (протокол № 5). Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри цивільного права та процесу «Стратегія розвитку приватного права в умовах суспільних трансформацій в Україні» (номер державної реєстрації 0124U000286, термін виконання: 2024–2028 роки). Тему дисертації включено до переліку тем дисертаційних досліджень з юридичних наук (затверджених у 2021 році), розглянутого і схваленого координаційними бюро відділень Національної академії правових наук України (пункт 492, 2021 рік).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Дисертація є відображенням особистих досягнень й результатів самостійного комплексного дослідження адміністративно-правових засад відповідальності за несплату аліментів. Репрезентовані положення й висновки отримані внаслідок особистої наукової роботи та як результат

дослідження емпіричних даних, наукової літератури, наукових підходів, сформованих у вітчизняній та іноземній літературі. Водночас використання ідей, думок, результатів наукового пошуку вітчизняних та іноземних авторів супроводжується посиланнями на використані джерела.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запроваджених автором рішень, висновків, рекомендацій. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів забезпечується кількома чинниками: оригінальністю змісту і логікою викладання матеріалу, використанням результатів анкетування осіб щодо адміністративно-правових засад відповідальності за несплату аліментів, проведеного в межах дисертаційного дослідження. Це дозволило здобувачці запропонувати низку теоретичних висновків, законодавчих пропозицій і практичних рекомендацій, пов'язаних з адміністративною відповідальністю за несплату аліментів.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Наукова новизна одержаних результатів зумовлена актуальністю теми дисертації й полягає в тому, що в дисертації вперше представлено комплексний аналіз адміністративно-правових засад відповідальності за несплату аліментів, визначено проблеми їх організації й реалізації, запропоновано шляхи подолання вказаних проблем з огляду на результати досліджень, емпіричну й нормативно-правову базу.

Основні результати роботи вирізняються науковою новизною і відзначаються теоретичним і практичним значенням та полягають у такому:

уперше:

– запропоновано авторське розуміння поняття адміністративної відповідальності за несплату аліментів, зокрема, визначено її як систему заходів державного примусу, що застосовуються за невиконання особою аліментних зобов'язань з метою стимулювати боржника виконувати обов'язок зі сплати аліментів та запобігти подальшим правопорушенням;

– розроблено систему ознак адміністративної відповідальності за несплату аліментів, що відрізняють її від інших видів відповідальності, а саме: пріоритетність суспільних відносин; особливий порядок реалізації; наявність заборгованості щодо сплати аліментів, якщо її сукупний розмір перевищив суму відповідних платежів щонайменше за три місяці; наявність спеціального правозастосовного акта про притягнення боржника до адміністративної відповідальності (постанови державних виконавців про встановлення тимчасових обмежень боржника, постанови про накладення штрафу тощо); особливе коло суб'єктів, уповноважених застосовувати заходи впливу;

– обґрунтовано, що адміністративно-правове регулювання відповідальності за несплату аліментів – це один із різновидів державного впливу, що спрямований і здійснюється за допомогою системи адміністративно-правових засобів, які орієнтовані на матеріальний захист прав й інтересів осіб, котрі потребують утримання;

– запропоновано механізм адміністративно-правового регулювання відповідальності за несплату аліментів визначити як систему адміністративно-правових засобів і способів, завдяки яким держава встановлює поведінку суб'єктів правових відносин зі сплати аліментів, забезпечує цілеспрямовану діяльність з організації, координації й контролю за виконанням боржником рішення суду (судового наказу) про сплату аліментів з метою гарантування й захисту прав, свобод, законних інтересів осіб, які перебувають на утриманні;

– представлено алгоритм кваліфікації проступків, пов'язаних із несплатою аліментів, який потрібно реалізувати в певному порядку, а саме: обрати адміністративно-деліктну норму, визначити відповідність між змістом обраної норми й ознаками протиправного посягання і тоді прийняти правозастосовний акт;

удосконалено:

– наукові підходи до розуміння генези адміністративної відповідальності за несплату аліментів та запропоновано виокремити три періоди становлення адміністративної відповідальності за несплату аліментів на теренах України: I період – від Київської Русі до 1917 року, що характеризується появою й формуванням аліментних правовідносин як таких; II період – від 1917-го до 1991 року, який характеризується становленням і розвитком відповідальності за несплату аліментів; III період – від 1991 року і до сьогодні, для якого вже характерне законодавче закріплення адміністративної відповідальності за несплату аліментів, постійне виявлення прогалин і вдосконалення законодавства щодо притягнення боржника до відповідальності за несплату аліментів;

– розуміння процесуальної процедури реалізації відповідальності через визначення стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з несплатою аліментів;

– визначення адміністративних стягнень за несплату аліментів та порядок їх застосування через висвітлення труднощів правозастосування окремих обмежень у досліджуваній сфері в умовах воєнного стану в Україні;

набули подальшого розвитку:

– наукові підходи щодо визначення соціальних чинників, які впливають на вчинення адміністративних правопорушень, зокрема й тих, що впливають на особу-боржника при вчиненні правопорушення, пов'язаного з несплатою аліментів;

– характеристика суб'єктів адміністративної відповідальності за несплату аліментів, якими є фізичні особи – боржники, що зобов'язані сплачувати аліменти за рішенням суду, судовим наказом або договором;

– систематизація учасників провадження у справі про адміністративне правопорушення щодо несплати аліментів;

– науковий аналіз зарубіжного досвіду правового регулювання адміністративної відповідальності за несплату аліментів та визначено позитивні тенденції його імплементації в національне законодавство;

– групування проблем, які перешкоджають розвитку адміністративного законодавства України щодо відповідальності за несплату аліментів, та окреслення шляхів їх усунення;

– пропозиції щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду, а також сучасних викликів і проблем, які наявні у сфері аліментних відносин, зокрема щодо адміністративної відповідальності за несплату аліментів.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації.

Статті у наукових виданнях, що належать на дату опублікування

до переліку наукових фахових видань України:

1. Чохрій В. С., 2021. Проблемні аспекти реалізації адміністративної відповідальності за несплату аліментів на утримання дитини. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки». № 7. С. 29–34. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2021-7-7422>.*

2. Чохрій В. С., 2022. Становлення адміністративної відповідальності за несплату аліментів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал. № 5. С. 446–449. URL: http://lsej.org.ua/5_2022/106.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/106>.*

3. Чохрій В. С., 2023. Особливості адміністративно-правової кваліфікації адміністративних правопорушень, що пов'язані з несплатою аліментів. *Право.ua. № 1. С. 149–155. DOI: 10.32782/LAW.UA.2023.1.20.*

4. Чохрій В. С., 2024. Притягнення особи до адміністративної відповідальності за несплату аліментів: порівняльний аналіз законодавства України та Республіки Польща. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Право». № 5 (23). С. 677–692. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5\(23\)-677-692](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-5(23)-677-692).*

5. Чохрій В. С., 2025. Практика Європейського суду з прав людини у сфері аліментних правовідносин. *Актуальні питання у сучасній науці. № 1 (31). С. 602–610. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-1\(31\)-602-610](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-1(31)-602-610).*

Статті у наукових періодичних виданнях зарубіжних держав:

6. Чохрій В., 2023. Правова природа суспільно корисних робіт як виду адміністративного стягнення за невиконання обов'язку щодо сплати аліментів. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 3 (55). С. 192–196. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.3.30>.

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Чохрій В. С., Баїк О. І., 2021. Про суспільно корисні роботи як вид адміністративного стягнення за несплату аліментів на утримання дитини. *Адвокатура в умовах сучасних змін: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м Львів, 22 жовтня 2021 р.)*. С. 161–164. (Особистий внесок: визначення основної концепції роботи, аналіз суспільно корисних робіт як адміністративного стягнення за несплату аліментів, формулювання висновків).

8. Чохрій В. С., 2022. Про покращення екологічної ситуації на місцевості за допомогою виконання суспільно корисних робіт за несплату аліментів. *Стратегія екологічної безпеки України: соціально-економічний та правовий вимір: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 20 травня 2022 р.)*. С. 212–216.

9. Чохрій В. С., 2022. Відповідальність за ухилення від сплати аліментів на утримання дитини у період воєнного стану. *Правові засоби протидії злочинам проти основ національної безпеки в умовах військової агресії: матеріали круглого столу (м. Київ 26 травня 2022 р.)*. С. 101–104.

10. Чохрій В. С., 2022. Сутність та правова природа адміністративної відповідальності за несплату аліментів на утримання дитини. *Адвокатура в умовах сучасних змін: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 21 жовтня 2022 р.)*. С. 192–195.

11. Чохрій В. С., 2023. Про підстави звільнення від адміністративної відповідальності за несплату аліментів на утримання дитини. *Проблеми захисту прав та свобод людини і громадянина : матеріали IX Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих учених і студентів (м. Чернігів, 18 травня 2023 р.)*. С. 45–47.

12. Чохрій В. С., 2024. Застосування заходів впливу до боржника за несплату аліментів: правовий аналіз дій державного виконавця в умовах воєнного стану. *Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави: збірник тез XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 30 травня 2024 р.)*. С. 99–101.

13. Чохрій В. С., 2024. Позбавлення права на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації за несплату аліментів як вид адміністративного стягнення.

Адвокатура в умовах сучасних змін: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 18 жовтня 2024 р.). С. 133–137.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо. Основні положення дисертаційної роботи оприлюднено у виступах і доповідях на науково-практичних конференціях, форумах та інших заходах, зокрема: *Адвокатура в умовах сучасних змін* (м. Львів, 22 жовтня 2021 р.), *Адвокатура в умовах сучасних змін* (м. Львів, 21 жовтня 2022 р.), *Стратегія екологічної безпеки України: соціально-економічний та правовий вимір* (м. Львів, 20 травня 2022 р.), *Правові засоби протидії злочинам проти основ національної безпеки в умовах військової агресії* (м. Київ 26 травня 2022 р.), *Проблеми захисту прав та свобод людини і громадянина* (м. Чернігів, 18 травня 2023 р.), *Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави* (м. Львів, 30 травня 2024 р.), *Адвокатура в умовах сучасних змін* (м. Львів, 18 жовтня 2024 р.).

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати. Розроблені положення, пропозиції та висновки, що сформульовані у роботі, можуть бути враховані та використані у:

– *науково-дослідній роботі* – як підґрунтя для подальшого дослідження проблем адміністративної відповідальності за несплату аліментів та пошуку шляхів їх вирішення;

– *освітньому процесі* – як навчально-методичний матеріал для навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Адміністративне судочинство», «Актуальні проблеми адміністративного права та процесу (судова практика)», «Проблеми здійснення адміністративного судочинства», «Сімейне право», «Цивільне право» для студентів спеціальності 081 *Право*, при підготовці навчальних і робочих програм, планів семінарських робіт і практичних занять, питань контролю успішності студентів зазначеної спеціальності (*акт впровадження у навчальному процесі результатів дисертації, виданий у ПрАТ «Вищий навчальний заклад “Міжрегіональна академія управління персоналом”», від 10.01.2025 р.*).

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані. Розроблені положення, пропозиції та висновки, що сформульовані у роботі, можуть бути враховані та використані у:

– *правотворчості* – для удосконалення низки положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про виконавче провадження» та інших

нормативно-правових актів, якими врегульовано притягнення до адміністративної відповідальності за несплату аліментів;

– *правозастосовній діяльності* – у процесі практичної діяльності з питаннями кваліфікації адміністративних правопорушень, пов'язаних із несплатою аліментів, застосування відповідних адміністративних стягнень, здійснення провадження у таких справах, використання зарубіжного досвіду правового регулювання адміністративної відповідальності за несплату аліментів (*довідка про практичне впровадження, видана Кам'янка-Бузьким районним судом у Львівській області, від 28.01.2025 № 01-09/31/25*).

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертаційна робота Чохрій Вікторії Степанівни на тему «Адміністративно-правові засади відповідальності за несплату аліментів» за структурою, мовою та стилем викладання відповідає нормативним документам МОН України.

У ході обговорення до неї не було висунуто жодних зауважень щодо самої суті роботи.

11. З урахуванням зазначеного,

На фаховому науковому семінарі Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти зі спеціальності 081 *Право ухвалили:*

11.1. Дисертація Чохрій Вікторії Степанівни, здобувачки вищої освіти ступеня доктора філософії, «Адміністративно-правові засади відповідальності за несплату аліментів» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання щодо комплексного аналізу адміністративно-правових засад відповідальності за несплату аліментів, визначення проблем їхньої організації й реалізації та з'ясування шляхів подолання, що має важливе значення для галузі знань 08 *Право*.

11.2. Основні наукові положення, методичні розробки, висновки та практичні рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, логічні, послідовні, аргументовані, достовірні, достатньо обґрунтовані. Дисертація характеризується єдністю змісту.

11.3. У 13-ти наукових публікаціях повністю відображені основні результати дисертації, з них 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у науковому періодичному виданні зарубіжної держави, 7 тез доповідей на конференціях та інших науково-практичних заходах, які констатують апробацію результатів дисертації.

11.4. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, зі змінами).

11.5. Дисертація є результатом самостійних досліджень, не містить елементів фальсифікації, компіляції, плагіату та запозичень, що констатує відсутність порушення академічної доброчесності. Використання текстів інших авторів мають належні посилання на відповідні джерела.

11.6.3 з урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Чохрій Вікторії Степанівни дисертація «Адміністративно-правові засади відповідальності за несплату аліментів» рекомендується для подання для розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

За затвердження висновку проголосували:

За – **13 (тринадцять)**

Проти – немає

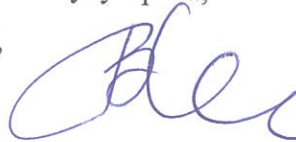
Утримались – немає.

Головуючий на семінарі,

Директор Навчально-наукового інституту права,

психології та інноваційної освіти,

д.ю.н., проф.

Володимир ОРТИНСЬКИЙ

Рецензенти:

Д.ю.н., проф., професор кафедри

адміністративного та інформаційного права

Олексій ОСТАПЕНКО

К.ю.н., доц., доцент кафедри

цивільного права та процесу

Наталія ПАВЛЮК

Відповідальний у ІППО за атестацію PhD,

д.пед.н., проф.

Юрій КОЗЛОВСЬКИЙ

17 лютого 2025 р.